

Σχέσεις και Φύλο: Θέσεις των ΛΟΑΤΚΙ οργανώσεων για την Εκπαίδευση

Σεπτέμβριος 2017

«Ορατότητα, ένταξη και καθοδηγητικές αρχές για τη διασφάλιση μιας εκπαίδευσης συμπεριληπτικής για ΛΟΑΤΚΙ παιδιά, εκπαιδευτικούς και οικογένειες»

Με αυτή την επιστολή θέλουμε να σας ενημερώσουμε για τις προτάσεις των ΛΟΑΤΚΙ ελληνικών οργανώσεων για την εκπαίδευση. Οι προτάσεις αυτές αποτελούν προϊόν συνεργασίας του Πολύχρωμου Σχολείου με τις ΛΟΑΤΚΙ Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών που αναφέρονται στο τέλος.

Όπως μαθαίνουμε πάντα στις επιμορφώσεις εκπαιδευτικών πάνω σε ζητήματα ένταξης, διαφορετικότητας, βίας και εκφοβισμού, **πρώτα απ' όλα πρέπει να έχει ξεκαθαριστεί το πλαίσιο ενάσκησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων**. Τι έχουμε δικαίωμα να κάνουμε, τι δεν έχουμε δικαίωμα να κάνουμε. Σε αυτό το σημείο θεωρούμε ότι για τα ΛΟΑΤΚΙ ζητήματα υπάρχει έλλειψη οδηγιών από το υπουργείο, και οι εκπαιδευτικοί αισθάνονται μετέωροι/-ες όταν καλούνται να διαχειριστούν τα διαρκώς αυξανόμενα -λόγω των κοινωνικών αλλαγών- σχετικά περιστατικά. **Τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων καταπατούνται στον χώρο της εκπαίδευσης**, ακριβώς γιατί δεν έχει γίνει συγκεκριμένη «μετάφραση» κι εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των δικαιωμάτων των παιδιών και των παιδαγωγικών αρχών στα ΛΟΑΤΚΙ θέματα, όπως γίνεται σε όλα τα άλλα αντίστοιχα ζητήματα.

Επιτρέπεται ένα παιδί να πει στην τάξη του ότι είναι γκέι, λεσβία, τρανς, ίντερσεξ την ώρα του μαθήματος; Μπορεί να είναι ορατό, ή πρέπει να κρύβεται; Μπορεί να συζητήσει με τα άλλα παιδιά για τις σχετικές σκέψεις και τα συναισθήματά του; Έχει δικαίωμα να παρουσιάσει το πώς φαντάζεται τον εαυτό του, τις σχέσεις του ή την οικογενειακή του ζωή σε μια ζωγραφιά, ή μία ιστορία; Μπορεί να παρουσιάσει εργασίες με σχετικό αντικείμενο; Μπορεί να συμπεριφέρεται διαφορετικά απ' ότι επιτάσσουν οι κυρίαρχες έμφυλες ταυτότητες; Μπορεί να εκφράζει το φύλο του με τον τρόπο που το νιώθει; Τι πρόκειται να αντιμετωπίσει ο/η εκπαιδευτικός, ο Σύλλογος Διδασκόντων ή η Διεύθυνση αν το επιτρέψουν; **Μήπως κινδυνεύουν από καταγγελίες και κυρώσεις όπως διαβάζουμε κατά καιρούς σε ακραία δημοσιεύματα;** Μήπως υπάρχει περίπτωση να χάσουν τη θέση τους;

Φόβοι σαν αυτούς, βασισμένοι στην άγνοια αλλά και στην έλλειψη σαφών οδηγιών από την πλευρά του υπουργείου, **είναι κυρίαρχοι** όταν οι εκπαιδευτικοί καλούνται να αντιμετωπίσουν σχετικά ζητήματα. Με βάση την άμεση εμπειρία μας, αλλά και όσα περιστατικά μας αναφέρονται, **οι εκπαιδευτικοί φοβούνται και προσπαθούν να αποφύγουν την διαχείριση τέτοιων περιστατικών, αυθαιρετώντας και παραβιάζοντας πολλές φορές τα δικαιώματα των παιδιών.**

1

Το **πρώτο βήμα** που ζητάμε λοιπόν στις προτάσεις μας είναι η έκδοση μιας εγκυκλίου που θα διευκρινίζει **βασικά σημεία** για το δικαιωματικό πλαίσιο σχετικά με την διαχείριση καθημερινών ζητημάτων που προκύπτουν στη σχολική ζωή. Τα σημεία αυτά παρουσιάζονται σε ξεχωριστό έγγραφο με τίτλο «**Κατευθυντήριες γραμμές για τη διαχείριση πρακτικών ζητημάτων που προκύπτουν στη Σχολική Ζωή**».

Ο στόχος είναι η **απελευθέρωση των δυνάμεων των ήδη ενημερωμένων και ευαισθητοποιημένων εκπαιδευτικών** καθώς και των φορέων με τους οποίους συνεργάζονται, ώστε να γίνει πιο εύκολο το έργο τους ώστε να μη φοβούνται ότι πρέπει «να πάρουν πάνω τους» όλο το ζήτημα, διακινδυνεύοντας, αντιμετωπίζοντας αντιστάσεις και αρκετά συχνά αφήνοντας τελικά εκτεθειμένα τα παιδιά στην οποιαδήποτε αυθαιρεσία.

*ΛΟΑΤΚΙ: Αρκτικόλεξο που αναφέρεται σε άτομα που προσδιορίζονται ως Λεσβίες, Ομοφυλόφιλα, Αμφιφυλόφιλα, Τρανς, Κουίρ (Queer), Ίντερσεξ κ.α. ή σε ζητήματά τους.

Περιεχόμενα

Οι τέσσερις βασικές προτάσεις προς το Υπουργείο και το Ι.Ε.Π.

Άξονες προβληματισμού και στήριξη θέσεων

- 1. Κοινωνική Πραγματικότητα*
- 2. Το πρόβλημα στην εκπαίδευση*
- 3. Επιπτώσεις στην ψυχική υγεία και την εκπαιδευτική επιτυχία*
- 4. Ενδεικτική Βιβλιογραφία*

(Τα δέκα σημεία για τη διαμόρφωση αρχικής εγκυκλίου του Υπουργείου προς τις σχολικές μονάδες με τις Κατευθυντήριες γραμμές για τη διαχείριση πρακτικών ζητημάτων που προκύπτουν στη Σχολική Ζωή είναι σε ξεχωριστό έγγραφο)

2

Οι τέσσερις βασικές προτάσεις προς το Υπουργείο και το Ι.Ε.Π.

1. **Να εκπονηθεί εξειδικευμένη εγκύκλιος** από το Υπουργείο προς τις σχολικές μονάδες **για τη διαχείριση** καθημερινών ζητημάτων σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου και χαρακτηριστικών φύλου, καθώς επίσης και έμφυλων στερεοτύπων και σεξισμού, που προκύπτουν στην σχολική ζωή, **ώστε να είναι ξεκάθαρο το πλαίσιο δικαιωμάτων που παραμένει ασαφές.**

(Τα δέκα σημεία που προτείνουμε αναπτύσσονται στο έγγραφο με τίτλο «**Κατευθυντήριες γραμμές για τη διαχείριση πρακτικών ζητημάτων που προκύπτουν στη Σχολική Ζωή**»).

2. Αναδιτύπωση και συμπλήρωση των **Αναλυτικών Προγραμμάτων Σπουδών** που εκπονεί το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής, ώστε να συμπεριληφθούν οι άξονες του φύλου και της σεξουαλικότητας.

Ειδικότερα, **να** διαμορφωθεί εξειδικευμένο αναλυτικό πρόγραμμα ανά τάξη για την **Σεξουαλική Εκπαίδευση**, με μορφή συμπεριληπτική και ολιστική (**holistic sexuality education**), που δε θα εξαντλείται στη μελέτη της ανθρώπινης σεξουαλικότητας παραθέτοντας μόνο βιολογικά δεδομένα για την αναπαραγωγική διαδικασία, αλλά θα περιλαμβάνει την διάσταση του κοινωνικού φύλου, τις γνωστικές, κοινωνικές, συναισθηματικές, σχεσιακές και σωματικές πτυχές της και θα επεκτείνεται σε ζητήματα συναισθημάτων, αισθήσεων, έλξεων, σχέσεων, συναίνεσης, ορίων, χωρισμού, απώλειας, δέσμευσης, επιθυμίας, εικόνας σώματος, ανθρώπινης ποικιλομορφίας (αναπηρία ή άλλη σωματοτυπική κατάσταση), αυτοπεποίθησης-αυταξίας κλπ, δηλαδή σε ζητήματα που απασχολούν όλα τα άτομα μιας σύγχρονης κοινωνίας από μικρή ηλικία και που σχετίζονται άμεσα με την ανθρώπινη σεξουαλικότητα και την ποικιλομορφία του φάσματος του φύλου.

Ανεξάρτητα από τον τρόπο με τον οποίο θα προσεγγίζεται το αντικείμενο σε κάθε βαθμίδα (διαθεματικά, ως ξεχωριστό διδακτικό αντικείμενο, ως πρόγραμμα κτλ), **να είναι υποχρεωτική η εκπλήρωση των στόχων κάθε τάξης** με συγκεκριμένα και σαφώς καθορισμένα κριτήρια ως προς τις δεξιότητες/γνώσεις.

Αυτό μπορεί να γίνει στην βάση των οδηγιών διεθνών οργανισμών που ήδη έχουμε συνυπογράψει ως χώρα (UNESCO, Συμβούλιο της Ευρώπης κ.α.) αλλά και άλλων χωρών που ήδη έχουν εργαστεί στο θέμα (Μάλτα, Ολλανδία, Καναδάς κ.α.).

3. **Διαρκή προγράμματα επιμόρφωσης Επιμορφωτριών/ών και Υπευθύνων Εκπαιδευτικών των σχολικών μονάδων** σε ζητήματα σεξουαλικού προσανατολισμού, έκφρασης, ταυτότητας φύλου και χαρακτηριστικών φύλου, όχι μόνο επί τη βάση του προβλήματος της σχολικής βίας και εκφοβισμού αλλά και σε σχέση με την Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, τη Σεξουαλική Αγωγή, ευρύτερα με θέματα Αγωγής Υγείας, κ.τ.λ. ώστε οι εκπαιδευτικοί να είναι σε θέση να υλοποιούν σχετικά προγράμματα στα σχολεία, να βοηθούν το σχολείο τους στη στοχοθεσία του, ώστε να αποκτά παράδοση συμπεριληψής σε αυτά τα ζητήματα και να έχουν τις γνώσεις για να συμβουλεύουν στην αντιμετώπιση έκτακτων περιστατικών.

3

4. **Επικαιροποίηση ήδη υπάρχοντος υλικού που σχετίζεται με το αντικείμενο της σεξουαλικής Αγωγής με βάση τα νέα δεδομένα, αρχές και standards. Αναθεώρηση εκπαιδευτικών εγχειριδίων** (ΚΠΑ, Κοινωνιολογίας, Σεξουαλικής Αγωγής, Βιολογίας, Γλώσσας κ.τ.λ.) ώστε να συμπεριλαμβάνουν ζητήματα σεξουαλικού προσανατολισμού, έκφρασης, ταυτότητας φύλου και χαρακτηριστικών φύλου. Επίσης αποτύπωση σε κάθε είδους εκπαιδευτικό υλικό της κοινωνικής πραγματικότητας ως προς τον πλούτο των μορφών που μπορεί να πάρει το σύγχρονο οικογενειακό πλαίσιο.

Για την επίτευξη αυτών των στόχων, ζητάμε:

1. Να συσταθούν **Παρατηρητήρια** ανά Γραφείο Εκπαίδευσης εξειδικευμένα σε Φύλο και Σεξουαλικότητα (στο ευρύτερο πλαίσιο «Δημοκρατία και Ανθρώπινα Δικαιώματα») με συμμετοχή Επιστημονικού Συμβουλίου από Πανεπιστημιακούς και ήδη εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό από τον χώρο της εκπαίδευσης.
2. Επίσης να συσταθούν αντίστοιχα γραφεία Φύλου και Σεξουαλικότητας τόσο στο ΙΕΠ όσο και στο Υπουργείο Παιδείας.
3. Για την πιστοποίηση **διδασκτικής επάρκειας** να προβλέπονται οι άξονες του φύλου και της σεξουαλικότητας ως προαπαιτούμενα για να διδάξει κάποιο άτομο στην εκπαίδευση.
4. Έκδοση **Οδηγού προς Εκπαιδευτικούς** για μια **Συμπεριληπτική Εκπαίδευση σε ζητήματα σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου και χαρακτηριστικών φύλου**. Επίσης, εκπόνηση σχετικών Οδηγών και λοιπού υλικού ευαισθητοποίησης και προώθησή τους προς όλα τα μέλη της εκπαιδευτικής κοινότητας, ΚΕΔΔΥ και ποικίλες Δομές Πρόληψης στο χώρο της Ψυχικής Υγείας που συνεργάζονται με τα σχολεία.
5. Πρόβλεψη εισαγωγής σχετικών κατάλληλων βιβλίων για **σχολικές βιβλιοθήκες** και **προγράμματα φιλιαναγνωσίας**.
6. Πρόβλεψη **συνεργασίας** των Σχολικών Μονάδων και των πιστοποιημένων φορέων με ΛΟΑΤΚΙ οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.
7. Επιστολή **προς Συλλόγους Γονέων** για ενημέρωση, ευαισθητοποίηση και επιμόρφωση, ώστε να αντιμετωπίζεται το ζήτημα συστημικά.
8. Προώθηση της **Γραμμής Στήριξης 11528** και του «**Πες το Σ' Εμάς**» προς εκπαιδευτικούς, γονείς και παιδιά.

Η ερευνητική εμπειρία στο εξωτερικό δείχνει ότι **σε σχολεία που γίνονται προγράμματα ενημέρωσης γύρω από ΛΟΑΤΚΙ θέματα παρατηρείται βελτίωση του μαθησιακού και παιδαγωγικού κλίματος γενικά, και όχι μόνο για τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα**. Γι' αυτό άλλωστε όλοι οι μεγάλοι παγκόσμιοι οργανισμοί (υγείας και εκπαίδευσης) προτείνουν και προωθούν την ένταξη τέτοιων προγραμμάτων.

4

Άξονες προβληματισμού και στήριξη θέσεων

Κοινωνική Πραγματικότητα

Τα ζητήματα σεξουαλικού προσανατολισμού, έκφρασης, ταυτότητας φύλου και χαρακτηριστικών φύλου απασχολούν και επηρεάζουν την καθημερινότητα αλλά και τις διαπροσωπικές σχέσεις πολλών ατόμων στην κοινωνία μας, ενώ αποτελούν θεμελιώδεις διαστάσεις της ανθρώπινης προσωπικότητας. Μέσα σε κάθε ομάδα ατόμων, είτε αναφερόμαστε σε οικογένειες και το ευρύτερο δίκτυο συγγενών και φίλων, είτε σε σχολικές μονάδες, είτε σε παρέες, είτε τον εργασιακό χώρο, αυτά τα ζητήματα αποτελούν υπαρκτή κοινωνική πραγματικότητα, είναι πεδίο έντονου ενδιαφέροντος, πολύ συχνά έντασης, ακόμα και συγκρούσεων.

Διεθνείς φορείς, τόσο επιστημονικοί όσο και φορείς σχετικοί με ανθρώπινα δικαιώματα, επισημαίνουν ότι τα κράτη οφείλουν να προχωρήσουν σε θεσμικά βήματα σε πολλούς τομείς, ώστε να διασφαλίσουν την προστασία των δικαιωμάτων των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων.

Το πρόβλημα στην εκπαίδευση

Στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα το πρόβλημα κυρίως συνίσταται σε:

- **Ανυπαρξία στοιχειώδους ενημέρωσης των παιδιών** για ζητήματα σεξουαλικού προσανατολισμού, έκφρασης, ταυτότητας φύλου και χαρακτηριστικών φύλου, ή και έμφυλων προκαταλήψεων και σεξισμού, μέσω μαθημάτων (π.χ. Σεξουαλική Αγωγή και Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή) ή προγραμμάτων (π.χ. Αγωγής Υγείας). Αυτή η **αποσιώπηση** επιτρέπει την αναπαραγωγή της θέσης, ότι τα ζητήματα αυτά αποτελούν **κοινωνικό περιθώριο**, επιφέρουν **κοινωνικό στίγμα**, δεν πρέπει να συζητούνται και δεν εντάσσονται στο βασικό στόχο της εκπαίδευσης που είναι η **κοινωνικοποίηση**.
- **Ανυπαρξία επίσημων εγκυκλίων** από το Υπουργείο προς τις σχολικές μονάδες, οι οποίες να ξεκαθαρίζουν βασικά σημεία δικαιωμάτων και υποχρεώσεων γύρω από ζητήματα σεξουαλικού προσανατολισμού, έκφρασης, ταυτότητας φύλου και χαρακτηριστικών φύλου, ώστε οι σχολικές μονάδες να μπορούν να διαμορφώσουν κατάλληλα τους σχολικούς κανονισμούς και τους παιδαγωγικούς τους στόχους. Επισημαίνεται ότι οι Σύλλογοι Διδασκόντων δε γνωρίζουν καν αν πρέπει να επιτρέπουν σε ένα παιδί (ή εκπαιδευτικό ή γονέα) να εκφράσει μια ΛΟΑΤΚΙ ταυτότητα εντός του σχολικού πλαισίου ή αν κινδυνεύουν νομικά σε περίπτωση που το επιτρέψουν. Οπότε το δικαίωμα της **ορατότητας** καταστέλλεται και διαμορφώνεται μια πολιτική βασισμένη σε ένα **κρυφό αναλυτικό πρόγραμμα** (hidden curriculum) ανάλογα με τις υποκειμενικές απόψεις, τις προκαταλήψεις και τα κοινωνικά στερεότυπα εκάστοτε εκπαιδευτικού, κόντρα σε παιδαγωγικές αρχές και ανθρώπινα δικαιώματα. Επίσης, η ανυπαρξία σχετικών Οδηγών **μεταθέτει το βάρος στους Συλλόγους διδασκόντων**, εντός των οποίων σε αρκετές περιπτώσεις δημιουργούνται συγκρούσεις και δεν μπορεί να ακολουθηθεί κοινή στάση.

5

- **Έντονα περιστατικά εκφοβισμού.** Τα περιστατικά αυτά μπορεί να κυμαίνονται από τον απλό χλευασμό, με θύτες τόσο άλλα παιδιά όσο και καθηγητές/-τριες και γονείς, μέχρι και έντονα περιστατικά βίας και σωματικών επιθέσεων. Στα περιστατικά αυτά κυριαρχεί η **περιθωριοποίηση και ο στιγματισμός του παιδιού** (ή ακόμα και του εκπαιδευτικού ή γονέα) που θα θεωρηθεί ότι είναι ΛΟΑΤΚΙ άτομο, αλλά επίσης και η **απαξίωση έναντι της κοινότητας της οικογένειάς του** ή των ατόμων που θα σταθούν συμπαραστάτες/-τριες. Επίσης, τα περιστατικά αυτά δεν παρατηρούνται, δεν καταγράφονται ούτε αντιμετωπίζονται **με βάση τα χαρακτηριστικά τους**, είτε λόγω άγνοιας των εκπαιδευτικών, είτε λόγω κοινωνικών ταμπού και προκαταλήψεων. Το βασικό χαρακτηριστικό αυτών των περιστατικών που τα διαχωρίζει από άλλα είδη ενδοσχολικού εκφοβισμού είναι ότι **τα παιδιά που τα υφίστανται δεν είναι ενημερωμένα για τα σχετικά δικαιώματά τους** και πιθανώς βρίσκουν (ή νομίζουν ότι θα βρουν) αντιμετώπους τους εκπαιδευτικούς ή τους γονείς τους. Δεν έχουν δηλαδή πού να στραφούν για υποστήριξη και **δε διαθέτουν έναν ασφαλή χώρο, παρότι βρίσκονται ακόμα σε σχέση εξάρτησης με ενήλικες (γονείς, εκπαιδευτικούς) που οφείλουν να τους τον παρέχουν.**

Επιπτώσεις στην ψυχική υγεία και την εκπαιδευτική επιτυχία

Η αποσιώπηση, η άρνηση ορατότητας, η περιθωριοποίηση και τα συνακόλουθα περιστατικά εκφοβισμού στο σχολικό χώρο **έχουν αρνητικές συνέπειες για την ψυχική υγεία και υπονομεύουν την εκπαιδευτική επιτυχία και τις ευκαιρίες μάθησης** των ΛΟΑΤΚΙ παιδιών ή των παιδιών που θα θεωρηθούν ως τέτοια.

Σύμφωνα με διεθνείς έρευνες, καταγράφουμε ως πιο συχνά εμφανιζόμενες τις εξής επιπτώσεις:

- κατάθλιψη
- άγχος, φόβος
- απώλεια αυτοπεποίθησης – αυτοεκτίμησης
- απόσυρση, κοινωνική απομόνωση
- αισθήματα ενοχής
- διαταραχές ύπνου
- απόπειρα αυτοκτονίας
- κατάχρηση αλκοόλ και ουσιών
- υψηλού κινδύνου σεξουαλικές συμπεριφορές
- μειωμένη σχολική επιτυχία
- απουσίες
- μειωμένη φοίτηση
- πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου
- μειωμένες μελλοντικές προοπτικές απασχόλησης

Να σημειώσουμε ότι τα τρανς (διεμφυλικά) άτομα συναντούν επιπλέον ιδιαίτερες δυσκολίες πρόσβασης στο σχολείο εξαιτίας της πολιτικής του σχολείου σχετικά με το ντύσιμο, τις εγκαταστάσεις υγιεινής που είναι για αγόρια ή για κορίτσια και το πώς θα τα αποκαλούν.

Επισημαίνεται ότι η ερευνητική εμπειρία στο εξωτερικό δείχνει ότι σε σχολεία που γίνονται προγράμματα ενημέρωσης γύρω από ΛΟΑΤΚΙ θέματα παρατηρείται βελτίωση του μαθησιακού και παιδαγωγικού κλίματος γενικά και όχι μόνο για τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα. Γι' αυτό άλλωστε όλοι οι μεγάλοι παγκόσμιοι οργανισμοί (υγείας και εκπαίδευσης) προτείνουν και προωθούν την ένταξη τέτοιων προγραμμάτων.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

- Οδηγός του **Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας** στον οποίο αποτυπώνονται τα κριτήρια που θέτει ο Οργανισμός προς τους διαμορφωτές πολιτικής για το θέμα της διδασκαλίας του μαθήματος της σεξουαλικής εκπαίδευσης.
http://www.bzga-whocc.de/fileadmin/user_upload/WHO_BZgA_Standards_English.pdf
- **UNESCO**2009
International Technical Guidance on Sexuality Education
<http://unesdoc.unesco.org/images/0018/001832/183281e.pdf>
- **UNESCO**2016
Out In The Open / Education sector responses to violence based on sexual orientation and gender identity/expression
<http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002447/244756e.pdf>
- **Council of Europe**, Discrimination on grounds of sexual orientation and gender identity in Europe 2011
http://www.europewatchdog.info/wp-content/uploads/2016/11/LGBTStudy2011_en.pdf
- **Council of Europe** An insight into respect for the rights of trans and intersex children in Europe 2013
<https://rm.coe.int/168047f2a7>
- **FRA** Homophobia, transphobia and discrimination on grounds of sexual orientation and gender identity in the EU Member States
https://www.google.gr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwiH1aDfy6PVAhXkAcAKHVWPCjoQFgghMAA&url=https%3A%2F%2Ffra.europa.eu%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2Ffra_uploads%2F1659-FRA-homophobia-synthesis-report-2011_EN.pdf&usq=AFQjCNH2kCJiPNHYYPQOtArEabTII0onw
- Διακήρυξη του **Ντάρλιγκτον** 2017
<https://oii.org.au/wp-content/uploads/key/Darlington-Statement.pdf>
- GUIDELINES ON SEXUALITY AND RELATIONSHIPS EDUCATION IN **MALTESE** SCHOOLS 2013
<https://education.gov.mt/en/resources/Documents/Policy%20Documents%202014/Guidelines%20on%20Sexuality%20booklet.pdf>
- Trans, Gender Variant and Intersex STUDENTS in Schools POLICY, **Malta**
<https://education.gov.mt/en/resources/Documents/Policy%20Documents/Trans,%20Gender%20Variant%20and%20Intersex%20Students%20in%20Schools%20Policy.pdf>

Οι προτάσεις αυτές, όπως και οι «Κατευθυντήριες γραμμές για τη διαχείριση πρακτικών ζητημάτων που προκύπτουν στη Σχολική Ζωή», αποτελούν προϊόν συνεργασίας του **Πολύχρωμου Σχολείου** με τις Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών που ασχολούνται με ΛΟΑΤΚΙ θέματα:

- Σωματείο Υποστήριξης Διεμφυλικών (Σ.Υ.Δ.)
- Οικογένειες Ουράνιο Τόξο
- ColourYouth - Κοινότητα ΛΟΑΤΚΙ Νέων Αθήνας
- ΛΟΑΤ ΑμεΑ
- ΟΛΚΕ Ομοφυλοφιλική & Λεσβιακή Κοινότητα Ελλάδας
- Σύλλογος Οροθετικών Ελλάδος "Θετική Φωνή"
- Proud Seniors Greece-Ομάδα Υποστήριξης ΛΟΑΤΚΙ Ατόμων Ηλικίας 50 και 'Ανω
- Athens Pride- Φεστιβάλ Υπερηφάνειας Αθήνας
- Thessaloniki Pride - Φεστιβάλ Υπερηφάνειας Θεσσαλονίκης
- Γραμμή Ψυχολογικής Στήριξης "11528 – ΔΙΠΛΑ ΣΟΥ"

8

